

Bakalářská práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**DRAMATICKÁ VÝCHOVA JAKO NÁSTROJ INTEGRACE OSOB S MENTÁLNÍM
POSTIŽENÍM**

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pokorný

Autor práce: Lucie Breuerová, DiS.

Studijní obor: Vychovatelství - Pedagogika volného času

Ročník: 3. ročník

Forma studia: Prezenční

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Vlastnoruční podpis studenta

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Jiřímu Pokornému za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále Mgr. Nikole Koblkové za spolupráci a celému týmu divadelního spolku KULA.“

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. TEORETICKÉ UCHOPENÍ PROBLÉMU	7
1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	7
1.1.1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA A DRAMATERAPIE.....	7
1.1.2 INTEGRACE.....	9
1.1.2 MENTÁLNÍ RETARDACE.....	9
1.1.3 ROZŠIŘUJÍCÍ TERAPIE A TECHNIKY PŘI PRÁCI S JEDINCI S POSTIŽENÍM.....	10
1.2 DRAMATICKÁ VÝCHOVA A HRA	11
2. TEORIE A PŘÍSTUPY PŘI PRÁCI S MENTÁLNĚ POSTIŽENÝMI JEDINCI	12
2.1 HUMANISTICKÁ TEORIE	12
2.2 PŘÍSTUP ORIENTO VANÝ NA KLIENTA	13
2.3 PŘÍSTUP ORIENTO VANÝ NA ÚKOLY.....	14
3. DRAMATICKÁ VÝCHOVA	15
3.1 METODY, CÍLE A TECHNIKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY	15
3.1.1 METODY DRAMATICKÉ VÝCHOVY.....	16
3.1.2 CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY.....	18
3.1.3 ROZDÍL MEZI DRAMATICKOU VÝCHOVOU A DRAMATEM.....	18
3.3 NAVRHOVANÁ OBECNÁ NÁPLŇ DRAMATICKÉHO KROUŽKU	19
3.3.1 DRAMATICKÁ SPOLEČNOST „KULA“	19
3.3.2 VÝZNAM, ÚČINEK A CÍL PROGRAMU.....	21
4. DRAMATICKÝ PROJEKT	22
4.1 ZTROSKOTÁNÍ	23
4.2 PRŮZKUM OSTROVA	26
4.3 SEZNÁMENÍ S MÍSTNÍMI DOMORODCI KMENE „NAVA“	29
4.4 NÁVRAT DOMŮ.....	33
ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	37
SEZNAM PŘÍLOH.....	38
ABSTRAKT	42
ABSTRACT.....	43

ÚVOD

Tématem práce jsou alternativy náplně dramatického kroužku v rámci volného času jedinců s mentálním postižením. Významnou součástí této náplně jsou činnosti spjaté s herními okamžiky, čas strávený konkrétními terapiemi a čas strávený cíleným rozvojem nejen osobnostních, ale také sociálních rolí v dané sociokulturní skupině. Téma jsem si vybrala proto, že se již několik let zabývám a účastním konkrétních akcí spojených právě s dramatickou činností jedinců s mentálním postižením. Ovšem stále je těchto akcí a činností příliš málo a jsou potřebné další nápady a inovace.

Předmětem práce jsou konkrétní skupinové aktivity jedinců s mentálním postižením v rámci měsíčního projektu. Jedná se o vytvoření nastíněného programu jednotlivých kroužků pro jedince ve věku 9 – 35 let. Program cíleně a obsahově zaměřuji na speciální techniky skupinové práce v kombinaci s již zmiňovanými terapiemi a hrou. Konkrétně se jedná o sociodrama, muzikoterapii, danceterapii, teatroterapii a další. Tato činnost je vhodná pro rozvoj jedince, společenských vztahů v dané skupině, samostatnost, integraci do běžného života.

Cílem práce je návrh konkrétní náplně dramatických hodin v průběhu jednoho měsíce, cíle a účinku daných hodin. Významem je rozvoj sociálních dovedností jedinců a jejich integrace. Výsledkem by měl být nejen příjemně strávený čas s lidmi, kteří společně navštěvují daný program, ale i získání nových poznatků z oblasti her a činností potřebných k běžnému životu jedince s tímto postižením.

1. TEORETICKÉ UCHOPENÍ PROBLÉMU

V kapitole 1.1 Vás seznámím se základními pojmy, které jsou specifické pro dramatickou výchovu a dramaterapii. Zabývám se dramaterapií jedinců s mentálním postižením již několik let, proto je důležité osvětlit, co jsou podstatné prvky tohoto postižení. Dále představím jednotlivé základní terapie, jež jsou vhodným prvkem relaxace a rozvoje. Každý by měl mít představu, co se pod jakým pojmem nachází a jaký je jejich význam. I jedinci s jakýmkoli omezením mají právo strávit svůj volný čas smysluplně. Vždy je nějaká cesta a možnost k tomu, abychom si volný čas zpříjemnili a napomohlo to dobré věci.

1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1.1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA A DRAMATERAPIE

Dramatická výchova je podle odborníků „*improvizovaná, k předvádění neurčená a na vnitřní proces práce orientovaná forma dramatu, v níž jsou účastníci směřováni vedoucím k představování si, hraní a reflektování lidské zkušenosti*“¹

Dramatická výchova by měla vycházet z umění a využití jejich prostředků. Člověka by měla obohacovat a přinášet příjemný pocit z dobře provedené práce. V dramatické výchově se můžeme setkat s více podobami, jako jsou například skupinová, individuální či školní.

„Dramaterapií rozumíme divadelní a dramatické postupy, které přispívají k tomu, že jedince naladí k většímu prožívání dané situace, rozvíjí fantazii, pocit toho, že mohou vyzkoušet mnoho nových věcí, dostat se do jiných rolí, které jim jsou prozatím cizí. V konečné fázi, dostat se do situace, kdy cítí, že získali pocit vnitřní harmonie.“²

---

¹ VALENTA, M. *Dramaterapie*. s. 12

² Srov. Alternativní terapie. Dramaterapie [online]. Dostupné na WWW: <http://terapie.aztip.cz/alternativni-terapie/smyslova-terapie/dramaterapie>

Existují čtyři oblasti dramaterapie, mezi které řadíme sociodrama, psychodrama, psychogymnastiku a teatroterapii. Teatroterapie je ovšem odlišována od dramaterapie a dramatické výchovy svou délkou a náročností. Při těchto dvou zmiňovaných postupech můžeme pracovat s krátkodobějšími projekty či jednoduchými činnostmi. Teatroterapie vyžaduje souvislejší a náročnější plánování, přípravu, realizaci či činnosti s tím související. Veškeré tyto oblasti dramaterapie můžeme konstatovat jako terapeuticko-formativní disciplíny. „Specifickou skupinou, pro oblast dramaterapie jsou jedinci se specifickými potřebami.“³

V této práci se zaměřím pouze na jednu skupinu, a to jsou jedinci s mentální retardací. V ten okamžik se již přestane obecně jednat o výchovu, ale spíše o terapii. Proto hovoříme o dramaterapii. Dramaterapie má mnoho společného s psychoterapií. Největší rozdíl je v tom, že psychoterapie je spíše individuální, řeší potíže a problémy jedince. Oproti tomu dramaterapie se zabývá více skupinovými aktivitami a více pracuje s divadelními prostředky. „*Také řízení dramaterapeutické lekce je v porovnání s ostatními divadelně-terapeutickými postupy velmi volné. Terapeut je více facilitátorem dění ve skupině – schéma je tedy velmi podobné lekci dramatické výchovy.*“⁴

„Dramaterapie se skládá ze dvou slov – drama a terapie. Jedná se o léčebně-výchovný přístup, který se zaměřuje na osobu. Nejen individuálně, ale také v rámci prostředí či kolektivu. Napomáhá svými prostředky k lepší orientaci v životě a různých okamžicích. Jedinec se poté lépe vyzná v sobě samém. Dramaterapie je disciplína s vlastními pravidly. Předmětem dramaterapie by vždy měl být člověk sám. Cílem by měla být snaha dopracovat se k samostatnosti, etickému jednání, dobré komunikaci a hlavně socializaci. Mezi jednotlivé metody dramaterapie bychom neměli zapomenout zmínit rolové hry, pantomimu, práci s příběhem, tanec, improvizaci a další.“⁵

---

³ Srov. VALENTA, M. *Dramaterapie*. s. 12 - 13

⁴ VALENTA, M. *Dramaterapie*. s. 24

⁵ Srov. MAJZLANOVÁ, K. *Dramatoterapie v léčebnej pedagogike*. s. 9-13

1.1.2 INTEGRACE

Podle tématu se zabýváme sice dramatickou výchovou jedinců s mentálním postižením, ovšem důležitou součástí a pojmem je právě slovo integrace. Ve chvíli, kdy pracujeme s danou cílovou skupinou, jsme taktéž jejími členy a již můžeme hovořit o jisté spolupráci mezi sebou. Z důvodu nejen naší participace na dané lekci, ale také účasti jiných jedinců bez omezení, nazýváme danou lekci integrační.

„Integrace je snaha o úplné zapojení jedinců s postižením, začlenění, splynutí a zapojení ve společnosti. WHO definuje integraci jako sociální rehabilitaci, jako schopnost osoby podílet se na obvyklých sociálních procesech.“⁶

1.1.2 MENTÁLNÍ RETARDACE

Mentální retardace je postižení, které je vysvětlováno snížením intelektových schopností (IQ). Rozlišujeme určité druhy této snížené inteligence, a to dle povahy a stupně postižení. Mluvíme o narušení duševního vývoje postižené osoby. *„Pro vývoj mentálně postižených, od nejtělejšího věku až do dospělosti, má mimořádný význam cílevědomá, promyšlená výchova odpovídající schopnostem a možnostem dítěte.“⁷*

Hlavním znakem mentální retardace je například to, že se jedinec hůře soustředí, má úplně nebo částečně omezenou schopnost učit se a přijímat vědomosti. Má hůře rozvinuté myšlení a obtížně se adaptuje do běžné společnosti. *„Pro dramaterapeutickou intervenci je podstatný stupeň mentálního postižení klienta a úroveň jeho komunikačních a adaptačních schopností. Obecně lze říci, že osobám v horním pásmu lehké mentální retardace (50-69 IQ) a v hraničním pásmu normy (70-85 IQ) je přístupná většina dramatických prostředků včetně improvizací a hry v rolích určených pro intaktní populaci. Limitujícím stupněm je středně těžká mentální retardace (35-49 IQ), zde ale ve větší míře závisí na konkrétním klientovi, jeho sociabilitě a adaptabilitě. Jedná se zde o kreativitu a schopnosti využití základního dramatického principu.“⁸* V našem případě se v projektu zabýváme skupinou v hraničním pásmu, občas i středně těžké mentální retardace, viz níže.

---

⁶ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Speciální pedagogika. Edukace a rozvoj osob se somatických, psychickým a sociálním znevýhodněním.* s. 23

⁷ ŠVARCOVÁ, I., *Mentální retardace.* s. 155

⁸ VALENTA, M. *Dramaterapie.* s. 222-223

1.1.3 ROZŠIŘUJÍCÍ TERAPIE A TECHNIKY PŘI PRÁCI S JEDINCI S POSTIŽENÍM

Sociodrama je terapie, která se zabývá přehráváním rolí v situacích obsahujících odlišné socionormy a hodnoty, které se týkají bezprostředně klientů. Přístup je vnímán v dnešní době spíše v minoritních skupinách. V tomto případě se jedná konkrétně o skupinu klientů s mentální retardací navštěvující dramaterapeutický kroužek. Pomocí sociodramatu si jedinci mohou vyzkoušet konkrétní situace, ve kterých se během svého života mohou vyskytnout. Je to předběžné vyzkoušení si toho, jak zareagovat v situaci, která může nastat v jejich běžném životě, například nakupování v obchodě či při cestě hromadnou dopravou. Klientům to napomůže k dalšímu sociálnímu učení, cítění a rozvoji.

Muzikoterapie a danceterapie jsou jedněmi z dalších terapií, které jsou často aplikované při podobných programech.

„Muzikoterapie je použití hudby a hudebních elementů (zvuku, rytmu, melodie, harmonie) kvalifikovaným muzikoterapeutem pro skupinu v procesu, jehož účelem je usnadnit a rozvinout komunikaci, vztahy, učení, pohyblivost, sebevyjádření, organizaci a jiné relevantní terapeutické záměry za účelem naplnění tělesných, emocionálních, mentálních, sociálních a kognitivních potřeb. Cílem muzikoterapie je rozvinout potenciál a obnovit funkce jedince tak, aby mohl dosáhnout lepší intrapersonální nebo interpersonální integrace a následně také vyšší kvality života prostřednictvím prevence, rehabilitace nebo léčby.“⁹

Danceterapie je obdobou muzikoterapie, jen s jedinou odlišností. Jedná se o využití tance a pohybu pro zlepšení motoriky a dalších tělesných i psychických funkcí. Obě tyto terapie v případě mentálního postižení jsou jakousi formou odpočinku, relaxace a uklidnění organismu. Dramatická výchova napomáhá zdraví, proto je terapií sama o sobě.

Teatroterapie je nový fenomén. Jedná se o divadlo, které je hráno převážně postiženými herci. „Objevil se nejen nový přístup k postiženým, který zcela rezonoval s duchem rozvíjejícího se procesu emancipace a integrace postižených, ale současně se objevil i nový druh divadla, který se výrazně liší od ostatních. Umělecká příprava

---

⁹ KANTOR, J. *Vymezení muzikoterapie*. s. 27

i vlastní představení je pro členy souboru vzhledem k jejich postižení reedukací, kompenzací, sociální rehabilitací v některých případech i resocializací.“¹⁰ Jedinci s mentálním postižením v tomto případě nejsou odstrkovaní na okraj, ba naopak jsou bráni jako důležitá složka celého projektu. Sami si navrhnou, jakou formu divadla by chtěli zvolit, poté se s tím dále kolektivně pracuje. Důležitým cílem je pocit spolupráce, důležitosti a potřeby ve skupině.

1.2 DRAMATICKÁ VÝCHOVA A HRA

Principem dramatické výchovy, který bychom měli zmínit jako jeden z nejdůležitějších, je hra. Při tomto tvrzení bychom neměli zapomínat na to, že se jedná o dramatickou hru. Hry můžeme totiž rozdělit do mnohých situací a celků. Můžeme hrát na klavír, hrát si venku s kamarády, hrát karty nebo hrát divadelní hru a role.

„Hra je podle Johana Huizinga vymezena jako dobrovolná činnost, která je vykonávána uvnitř pevně stanovených časových a prostorových hranic, podle dobrovolně přijatých, ale bezpodmínečně závazných pravidel, která má svůj cíl v sobě samé a je doprovázena pocitem napětí a radosti a vědomím „jiného bytí“ než je všední život.“¹¹ Hra v kontextu s mentálně postiženými jedinci by měla být spontánní, připravená, měla by mít určitý rámec. Měla by z ní vycházet symbolická aktivita a individuální zážitek. „Ve hře bychom měli brát zřetel na důležité znaky: hra je něco, co není zcela doopravdy – provádíme něco s poukazem na něco jiného, hra obsahuje vzrušení – to souvisí s nejistotou a neurčeností hry a je podněcováno soutěží, dalším znakem jsou pravidla, soutěž a cíl.“¹²

---

¹⁰ Srov. VALENTA, M. *Dramaterapie*. s. 17 - 18

¹¹ HUIZINGA, J. *Homo ludens: O původu kultury ve hře*. s. 33

¹² Srov. ČINČERA, J. *Práce s hrou. Pro profesionály*. s. 10

2. TEORIE A PŘÍSTUPY PŘI PRÁCI S MENTÁLNĚ POSTIŽENÝMI JEDINCI

V první řadě je důležité na začátku nejprve uvést rozdíl mezi teorií a přístupem. Jelikož teorie tvoří základ multiparadigmatické vědy, je to koncept, jak vycházet v dané oblasti. Například při práci s mentálně retardovanými jedinci nejčastěji uplatňujeme humanistickou teorii. Z té pak vychází přístup orientovaný na klienta. Obecně můžeme říci, že teorie je komplexnější značení dané koncepce a přístupy z těchto koncepcí vycházejí.

2.1 HUMANISTICKÁ TEORIE

Humanismus v této práci zmiňuji proto, že je „*podle Krause je centrem pozornosti v každém případě člověk a lidé. Jejich vztahy, životy a souvislosti společenské a situační.*“¹³ Je to důležitá teorie uznávající každého člověka jako osobnost, která je jedinečná a má svou hodnotu. Jedinec, i přesto, že je mentálně postižený, má své myšlení a jednání. Každá osoba by měla mít možnost být zařazena do běžného dění v životě. Veřejnost by měla k jedincům s jakýmkoli handicapem přistupovat běžným způsobem a ne jim stále připomínat jejich omezení. Právě při tvorbě nějakého projektu, jako je například dramatický kroužek, bychom měli přistupovat k jedincům individuálně, ale také se snažit to nijak nezveličovat. Je zde velice důležitý princip dobrovolnosti. V některých případech nesmí vedoucí vyžadovat účast na daných činnostech. Mohlo by se stát, že klient se uzavře do sebe a zastaví se tak všechny procesy integrace, které do té doby probíhaly.

---

¹³ KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. s. 27

2.2 PŘÍSTUP ORIENTOVANÝ NA KLIENTA

Jedná se o přístup, který se vyčleňuje z již zmíněné humanistické teorie. „Podle Matouška je k úspěšné práci s klientem důležité, jakým způsobem pedagogický či sociální pracovník ke klientovi přistupuje. Jaký je jeho názor a vztah k dané situaci.“¹⁴

Pedagogický pracovník by měl být empatický, schopný, vynalézavý, upřímný a shovívavý. Vždy by ve své práci měl brát v ohled nejen jedince, ale i skupinu a prostředí.

Dle mého názoru je v tomto případě velice důležitou součástí správná komunikace. Komunikace jako taková je velice rozmanitá a musíme si uvědomit, že i ve skupině jedinců je tak trochu i individuální. Nelze přistupovat ke každému klientovi stejně. Musíme podle prvotních indicií zhodnotit a rozmyslet se, jak budeme postupovat a rozvrhnout si, jak by se dalo dále přistupovat při práci s daným jedincem. Teprve poté s ním postupně začneme navazovat kontakt. V případě, že jde o první setkání, je lepší zvolit uvolněnější téma, aby i on poznal, že jsme také lidé, kteří mají svůj život a své problémy. A nejsme jen odborníci, se kterými se bude setkávat, které vyhledává jen z důvodu toho, že nemá jinou možnost. Například můžeme zpočátku hodiny zvolit otázky typu: „Jak se dnes máme? Měl jsi příjemný den?“ Apod. Jsou situace, kdy jedinec vstupuje do situace poprvé a není si jistý, zda se nebojí nové situace, lidí či prostředí. Proto se tím, že mu dáme najevo kladný přístup, dostaneme do jeho sociálního prostředí, do jeho vnitřního světa. Neměli bychom při komunikaci s tímto jedincem dát najevo, že je to jen další osoba, která se musí účastnit nejen povinné školní docházky, ale také jiných aktivit, které jsou i potřebnou součástí výchovy. Jako pedagogové volného času bychom se měli vcítit do jeho postavení, mít správné empatické cítění. Asertivně reagovat na jeho chování. Vřele mu na všechny jeho dotazy, pokud to bude v našich kompetencích, odpovědět, popřípadě mu slušně vysvětlit, že dotaz nemůžeme zodpovědět. Myslím si, že je vždy lepší nic nenalhávat, protože by poté mohl mít dojem, že si s ním pouze pohráváme. Komunikaci však nemůžeme brát v úvahu jen verbální, protože do této skupiny se řadí mnoho aspektů komunikace neverbální (mimoslovní). Pedagogický pracovník by měl dbát na svůj vzhled, udržovat přiměřenou vzdálenost, mluvit jasně a srozumitelně, případně mít úsměv na tváři, pokud

---

¹⁴ MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce.*

se nejedná o případ, ve kterém by se to přičilo morálním a společenským situacím, udržovat oční kontakt. Měli bychom dát najevo náš zájem, neudržovat bariéru v jednání, neměli bychom zbytečně rozhazovat rukama. Jedinec si právě podle prvního kontaktu s pedagogickým pracovníkem utváří určitý obrázek o tom, jaký ten člověk je a zda se mu bude moci otevřít. Zjišťuje, zda může věřit člověku, který pro něj byl doposud cizí.

2.3 PŘÍSTUP ORIENTO VANÝ NA ÚKOLY

V souvislosti s prací s jedinci s mentálním postižením je to jeden z nejdůležitějších přístupů. Vedoucí dané skupiny by měl vědět, které věci či činnosti jsou jedinci schopni vykonat. Důležité je snažit se klienta zapojit do činností s ohledem na druh postižení. Pedagog volného času by měl znát základní informace o postižení a zajistit pro jedince objektivní podmínky. V závislosti na této skutečnosti by měl volit takové úkoly a činnosti, které jsou vhodné pro účastníky. Jak již jednou bylo zmíněno, tak hlavním principem je princip dobrovolnosti. Proto, pokud bude vedoucí volit vhodné úkoly, budou i klienti spolupracovat.

Z toho vyplývá, že bychom se vždy měli nejprve zamyslet nad tím, jak budeme ke konkrétní skupině přistupovat a pomáhat jim plnit dané úkoly a tím rozvíjet osobnostní rozvoj jedinců.

3. DRAMATICKÁ VÝCHOVA

V této kapitole je hlavním cílem zaměřit se na dramatickou výchovu v užším pojetí. Základním pilířem před celou přípravou a realizací projektu je vědomost, co je dramatická výchova, její metody a cíle při práci s danou skupinou. Dále vysvětlení dramatu, se kterým v určité formě budeme dále pracovat. Následně se pokusím přiblížit rozdíl mezi dramatickou výchovou a dramatem.

3.1 METODY, CÍLE A TECHNIKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

Na začátku této práce bylo stručně vysvětleno, co se skrývá pod pojmem dramatická výchova. „Podle Průchy bychom k těmto definicím mohli ještě dodat, že důležitou součástí dramatické výchovy je také to, že jedinci mají příležitost uplatňovat se a jednat v uměle navozených okamžicích podobně jako ve skutečném životě. Napomůže jim to při dalším fungování v běžném životě, kde se mohou setkat s daným problémem, na který již budou schopni lépe reagovat, rozhodovat se a přijímat své postavení a role. Velmi často využívá pojmu dramatizace.“¹⁵

Jelikož jsme již důkladně probrali, co je dramatická výchova, pokusím se přiblížit i její vlastní metody, cíle a techniky. Myslím si, že je důležité znát, s jakými metodami a technikami můžeme pracovat, abychom následně dospěli ke zdárným cílům, které si následně vymezíme. Důležitou součástí je nejen vymezení těchto technik, ale také následná propojenost s cílovou skupinou jedinců.

---

¹⁵ Srov. PRŮCHA, J., et al. *Pedagogický slovník*, s. 50

3.1.1 METODY DRAMATICKÉ VÝCHOVY

V dnešní době si mnoho lidí pod pojmem dramatická výchova představí jeviště, představení v divadle, nějakou scénku či úkol, který je jim představován veřejně. Ovšem pravda je taková, že dramatická výchova je již plnohodnotnou součástí volného času lidí. „V divadle je dramatická výchova brána pouze jako prostředek. Nejdůležitější v dramatické výchově je vychovávaný jedinec či skupina, na které se vše soustředí.“¹⁶

*„Základní metodou dramatické výchovy je hra v roli. Roli lze běžně chápat jako systém očekávání, soubor vnějších projevů chování a jednání jedince či vnitřní model (představu) o výkonu určité role.“*¹⁷ Mezi další metody dramatické výchovy řadíme například hru, konání, jednání či akci.

„Role v životě jedinců můžeme specifikovat jako biosociální, například role ženy, matky, otce, syna. Ovšem je zde také možnost brát na sebe role, které nejsou pravděpodobné, že by se objevili v našem životě. V tom okamžiku musíme na sebe převzít sociální role zvané „herec/herectví“. V těchto případech člověk uvnitř těchto rolí přejímá další role, role v divadelním smyslu, jako je například princ, čaroděj, ... Při sociálních rolích v divadelním smyslu můžeme hovořit o třech podobách – simulaci, alteraci a charakterizaci.

Simulace je typ rolové hry, kde jedinec hraje sám sebe. Svou osobu však hraje v situacích a okolnostech, které v daný okamžik neexistují. Cílem je sebezpoznání a prožití si daného okamžiku, který směřuje k procvičení běžných individuálních dovedností. V situaci, kdy hraje účastník „jakoby sebe“ může nastat negativní dopad na jeho psychiku, pokud si nedokáže udržet dostatečný odstup.

---

¹⁶ Srov. MARUŠÁK, R., et al. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy : Využití metod a technik.*, s. 9

¹⁷ VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy.* s. 46

Alterace je oproti simulaci postup, kde hráč přejímá roli jiné osoby. Hraje někoho jiného. Stává se v ten okamžik hráčem. Cílem je proměna v někoho jiného, jiných postojů a prožitku.

Charakterizace je třetím postupem, kdy jedinec hraje někoho jiného a charakterizuje ho. Jedná se o hlubší zpracování alterace. Cíl je podobný jako u alterace, ovšem podrobněji zpracován. Postoje, motivy a chování jsou promyšlenější. Důležitým prvkem je zde výchozí fakt, že člověk na sebe bere určité role, které na něj mají výchovný dopad. ¹⁸

Pro jedince s mentálním postižením je nejzajímavější formou spojení všech metod jednoduchou formou hry. Vše by mělo být dostatečně srozumitelné pro osoby s mentální retardací, aby byly schopny reagovat na vzniklou situaci. Hraní rolí je zde důležité nejen pro daný okamžik, ale i pro další působení v životě těchto osob. Pomocí zkušenosti se často přiblíží k okamžikům v jejich životech, kdy zjistí, že jim již prožitá nahodilá zkušenost připadá známá a dokáže se v nastalé situaci lépe pohybovat a překonat tak možné negativní následky, které díky předchozím aktivitám, nenastanou.

„Metody dramatické výchovy by měly vycházet z principu:

- svých kořenů (dramatičnosti, divadelnosti),
- psychologického (ohledu na věkové a individuální zvláštnosti a zkušenosti, charakteru kolektivu, atmosféry,...),
- didaktického,
- výchovného (hodnoty osobnosti, pozitivního přístupu k jedinci, kázně,...). „¹⁹

---

¹⁸ Srov. VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. s. 52 - 54

¹⁹ Srov. VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. s. 76

3.1.2 CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY

„Obecně metoda dramatické výchovy do značné míry určuje cíle dramatické výchovy. Dramatická výchova má učit o divadle a dramatu, učit o životě a rozvíjet osobnostní rozvoj, rozvoj sociálních a etických kompetencí.“²⁰ Je však velice důležitou součástí dramatické hodiny určit si hlavní cíl, kterého chceme dosáhnout a podle toho přizpůsobit činnosti a metody, které k tomuto cíli budou následně směřovat. Když si například vytyčíme v našem případě za cíl dané lekce rozvoj komunikačních schopností, musíme zohlednit činnosti, které nám napomohou daného cíle dosáhnout. Jednoduchou formou zařadíme do lekce hry a aktivity, u kterých spolu účastníci musí komunikovat, domlouvat se a společně se dopátrat k jednomu možnému řešení. Důležité je však vhodným způsobem napomáhat v odbourávání studu a zapojení všech účastníků do řešení situace. Mentálně postižený jedinec může být uzavřený a trvá mu delší dobu, než je schopen svůj názor vyjádřit verbálně či neverbálně. V tomto případě je lepší být spíše animátorem a příliš nezasahovat do situace.

3.1.3 ROZDÍL MEZI DRAMATICKOU VÝCHOVOU A DRAMATEM

„Drama můžeme chápat jako psanou uměleckou reflexi světa, která obsahuje sdělení o určitém příběhu, je uspořádáno do dějových sekvencí a jádrem této události je obvykle napětí, rozpor, problém, konflikt či tlak, který nutí postavy jednat. Je založeno na pozadí vzájemných vztahů lidí a má především formu dialogů.“²¹

„Musíme se však vždy pokusit zaměřit se na jedince, jako na celou osobnost, ne pouze na to, jak na něj drama působí.“²²

---

²⁰ VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. s. 62

²¹ VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. s. 41

²² Srov. WAY, B. *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*. s. 7,8

„Rozdíly mezi dramatickou výchovou a dramatem:

1. Dramatická výchova má spíše pedagogický účel.
2. Cílem dramatické výchovy není produkt, ale proces.
3. V dramatické výchově mnohdy nenacházíme prvek diváka, nebo může být divákem člen dané sociální skupiny.
4. V dramatické výchově nemusí být nutně prvek prostředí, divadla, pódia či hlediště. V okamžiku, kdy začneme hrát v prostředí třídy, můžeme toto prostředí považovat taktéž za divadelní prostor.
5. Dramatická výchova má převážně formu improvizovanou, která se v některých případech pouze opírá o textovou předlohu. Je zapotřebí se věnovat individuálně účastníkům dle momentální potřeby.²³

3.3 NAVRHOVANÁ OBECNÁ NÁPLŇ DRAMATICKÉHO KROUŽKU

„Předpokladem pro účinnost dramatických her a dramaterapie je plynulost práce při hodině. Nejtěžším úkolem je navodit správnou tvořivou atmosféru. Mělo by být vidět zaujetí.“²⁴ Uspořádání lekce, v našem případě dramatického kroužku, by mělo mít přibližně pět částí, ve kterých se pracuje s různými metodami, a mají odlišný význam.

3.3.1 DRAMATICKÁ SPOLEČNOST „KULA“

Společnost „KULA“ vznikla v roce 2004 díky zájmu mladých studentů, kteří se chtěli zajímavou formou zábavy podílet na volném čase přátel s postižením. Po celou dobu se na tvorbě programu podílelo několik různých lidí. Jedná se o neziskové sdružení. Do příprav, realizace i vlastní činnosti se každý instruktor plně zapojí. Vkládá do činnosti nejen svůj volný čas, ale hlavně srdce, a to bez jakéhokoli nároku na mzdu či odměnu. V realizačním týmu nastaly změny vždy pouze z důvodu nedostatku času, nikoli nezájmu.

---

²³ Srov. VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. s. 43

²⁴ MACHKOVÁ, E. *Metodika dramatické výchovy*. s. 33

Jak vznikl název KULA?

Ruth Benedictová popsala ve své knize zvláštní rituál kmene z Triobardských ostrovů, který se nazýval KULA.

*„V divadelním modelu jsou jedním z ostrovů **herci KULY**, druhým **vedoucí**, realizátoři projektu, spolupracovníci a sponzoři a třetím ostrůvkem jsou **diváci**. Stejně jako na Triobardských ostrovech, poskytně každý ostrov druhému to co má, co umí a co dokáže a jeho dar se mu v jiné formě vrátí zpět.“²⁵*

I přesto, že v této práci je brán ohled pouze na dramatickou výchovu, společnost KULA se celoročně zaměřuje spíše na teatroterapii. Teatroterapie je náročnější na časové možnosti, plánování, přípravy a realizace projektů. Do dnešní doby je možno zmínit již dokončená divadelní představení, která měla vždy velký úspěch u veřejnosti. Ráda bych zmínila divadelní ztvárnění Mauglího, Malého Prince či krásně zpracovanou divadelní hru Hmyzáci. (viz příloha 1, 2, 3)

Jednotlivé části dramatické lekce:

1.část: Přivítání - rituál

2.část: Pohybové aktivity

3.část: Konkrétní dramatická činnost

4.část: Odpočinek – relaxace, soustředění – vnímání rytmu a řeči těla

5.část: Rozloučení - rituál

Při práci s jedinci s mentálním postižením je třeba dodržovat určitou pravidelnost a osnovu. Jedinci s mentálním postižením si hůře zvykají na nové aktivity a prostředí. Dobré je dobu vyhrazenou pro dramatický kroužek ohraničit stejnou aktivitou, například nějakým rituálem. Ta bude jakýmsi mezníkem, kterým se všichni přivítají a rozloučí. Vhodnou variantou a příkladem je hra zvaná „Elektrika“, kdy se jedinci nejen sblíží a pozdraví, ale cítí i dotyk ostatních. Tím, dle mého názoru, vhodně započneme lekci. Možnou alternativou je také nějaký společný pokřik, který si účastníci vymysleli, a používat ho na začátku a konci kroužku. Po tom, co proběhl začátek je vhodné klienty nějak rozhýbat, rozehrát a uvolnit. To je vhodné pro odbourání studu

---

²⁵ KULA – DIVADLO. O divadle. [online]. Dostupné na WWW.: http://www.kula.wz.cz/divadlo_html.html.

a včlenění se do skupiny. Každou lekci je dobré cvičení a hry obměňovat, aby klienti mohli vyzkoušet co možná nejvíce nových her a nalézt své vlastní já. Po fyzické činnosti musíme jedince nějakou formou zklidnit, nechat odpočinout. Proto je dobré buď rozebírat scénář hry, kterou právě nacvičují nebo využít technik, jako je například pantomima. Pantomima je vhodným prvkem pro spojování pohybu s představivostí a rozvíjením výrazu. V jedincích s mentální retardací vyvolává fantazii a schopnost kreativně tvořit. Mohou tvořivě myslet a předávat své myšlenky druhým. Následně se konečně z dramaterapie dostáváme k jádru dramatické výchovy. Pracuje se postupně na jednotlivých projektech či představeních. Nejprve se musí účastníci dohodnout na obsahu představení, vymyslet zpracování a poté o tom dlouho mluvit, než začnou nacvičovat. Důležité je, aby pochopili, co hrají, jaký má smysl daný obsah a role. Jde o to, že u jedinců s mentálním postižením je vrcholem jejich účasti na těchto lekcích právě to, že mohou okolí předvést, co se naučili a na čem pracovali po celý rok, proto je nutné pracovat pilně a systematicky. Jedinci s tímto postižením nedokáží svou pozornost udržet příliš dlouho, proto je třeba na tuto činnost vyčlenit nějaký čas, přibližně 20 minut. Poté je zapotřebí se společně rozloučit a říci si, co se nám líbilo a co ne.

3.3.2 VÝZNAM, ÚČINEK A CÍL PROGRAMU

Cíl dramatického kroužku je socializace. Důležitým aspektem je, že jedinci s mentálním postižením mohou trávit svůj volný čas smysluplně. S lidmi, které znají, kterým důvěřují a s jedinci, kteří nemají žádné omezení, a to pod dohledem zkušených pracovníků, kteří volí činnosti tak, aby v nich rozvíjeli jejich schopnosti a dovednosti. Jedinci nejsou vyčleňováni ze skupiny a mohou projevit svůj názor a chování. Mohou se naučit novým věcem a nalézt nové přátele. Cílem programu je postupné začleňování jedinců s mentálním postižením do běžného života, naučit je sami se rozhodovat a rozvíjet důležitost jich samých. Ukázat těmto lidem, že také mohou fungovat v běžných činnostech jako ostatní.

4. DRAMATICKÝ PROJEKT

„V životě si můžete vybrat jednu ze dvou cest: Buď budete napodobovat jiné nebo si vytvoříte vlastní budoucnost.“ (Jonas Ridderstrale)

Místo konání:	Dramaterapeutický kroužek „KULA“ K- klub Jičín
Téma:	<i>Ztraceni na pustém ostrově</i>
Cílová skupina:	jedinci bez postižení, jedinci s mentálním postižením ve věku 9 - 35 let
Časová dotace:	4 lekce dramatického kroužku, 4 * 60 minut
Počet klientů:	10 - 15

Měsíční projekt divadla Kula

Ztraceni na pustém ostrově

(listopad 2011, K-klub Jičín)

1. lekce	„Ztroskotání“
2. lekce	„Průzkum ostrova“
3. lekce	„Seznámení s místními domorodci kmene Nava“
4. lekce	„Návrat domů“

CÍLE DRAMATICKÉHO PROJEKTU:

- smysluplné naplnění volného času jedinců s mentálním postižením,
- integrace do skupiny klientů a integrace do společnosti
- rozvoj osobnosti účastníků,
- orientace klientů v situacích běžného života,
- rozvoj tvořivosti, komunikace, schopnosti improvizace a představitivosti,
- rozvoj sociální interakce,
- možnost seberealizace a participace na projektu.

4.1 ZTROSKOTÁNÍ

Příprava:

Pomůcky: papír, tužky, krepový papír, přehrávač, nahrávka bouře, nahrávka moře, drobné předměty z přírody, domova a našeho života.

Text pro relaxaci: Lehněte si tak, aby vám bylo příjemně..... Zavřete oči..... Uvolněte ruce....., nohy....., hlavu..... a poslouchajte v dáli šumící zvuky moře. Slyšíte, jak vlny narážejí do okrajů ostrova,..... představte si, jak v těch vlnách plavou ryby, skáčí delfíni, jak nad vámi létají racci..... Slyšíte, jak fouká vítr u vašich hlav? ..... Pořádně a zhluboka se nadýchněte. Cítíte tu vůni cizokrajných rostlin? Přivoňte si k jedné z těchto květin. Vezměte ji do ruky a pomalu přiblížte k nosu.....cítíte, jak ta vůně prostupuje do vašeho vnímání. Je krásná, že?..... Můžete si přitom všimnout, jak v dálce šustí listy stromů, tento zvuk je nám neznámý, jelikož ani ty stromy neznáme..... Je krásné teplo, vnímejte to teplo..... Slábne, slunce zapadá.....Pomalou otevřete oči, sedněte si.

Realizace první lekce:

1. Přivítání

Rituál

ELEKTRIKA: Aktivita zaměřená na soustředění a spolupráci. Klienti stojí v kruhu vedle sebe a drží se vzájemně za ruce. Cílem činnosti je vyslání signálu jednou osobou pomocí stisku ruky směrem po kruhu a očekávání návratu signálu od osoby z opačné strany vyslání. Po obdržení zpětného stisku jedinec zvedne ruku jako upozornění úspěšného dokončení oběhu.

POZDRAVENÍ ÚČASTNÍKŮ: Skupina zůstane v kruhu, drží se za ruce a společně vymyslí způsob, jakým se chce pozdravit. Jedná se o nálady či způsoby chování, na jejichž základě je možno vyjádřit pozdrav (vesele, smutně, dupavě,...). Dohodnutým způsobem se všichni jedinci postupně přibližují ke středu kruhu, ve kterém se pozdraví heslem „KULA“. *Cca 5 minut.*

2. Pohybové aktivity – rozdělíme klienty na čtyři skupiny, každá skupina si vylosuje dva druhy počasí. Jejich úkolem bude během pěti minut nacvičit a následně znázornit ostatním vylosované počasí. Zbylí účastníci budou hádat, o jaké počasí se jedná (děšť, bouře, sněžení, vítr, teplo, sucho, zima, mráz). *Cca 15 minut.*

3. Vlastní dramatická činnost

Pustíme z přehrávače zvuk bouře. Najednou se ozve velká rána. Oznámíme účastníkům, že jsme se ocitli na pustém ostrově. Sedneme si do kruhu a rozebereme, co se pravděpodobně mohlo na moři v bouři stát a co si myslí, že by mohli dále dělat.

Cca 15 minut

SBĚR POTŘEBNÝCH VĚCÍ. Před lekcí vyrobíme z různých materiálů předměty, které by mohly, ale také nemusely na ostrově být. Poté je rozestavíme po místnosti. Klienti budou mít ve skupinách za úkol si věci prohlédnout a na papír napsat, které z nich je možno na pustém ostrově nalézt a co zde chybí. Po stanoveném čase své seznamy přečtou ostatním. *Cca 15 minut.*

4. Relaxace

Relaxace při zvuku moře. Účastníkům popisujeme, co zrovna mohou slyšet, co se děje kolem nich. Jak zapadá slunce a oni usínají při zvuku oceánu. *Cca 5 minut.*

5. Rozloučení

Viz Přivítání, rituál. *Cca 5 minut.*

Reflexe první lekce:

Program, který byl připraven pro konkrétní skupinu jedinců s mentálním postižením, byl zahájen rituálem. První lekce se zúčastnilo 12 osob. Deset klientů nezastíralo svoji zvědavost, spontánnost a nadšení z nových aktivit. Dvě zbývající byly zpočátku odtažité, uzavřenější a méně komunikativní. Cílem první lekce bylo seznámení se s projektem, na kterém budou po další měsíc participovat. Pro lepší spolupráci a uvolnění byla do programu před představením informací a cílů projektu zařazena aktivita na rozvoj komunikačních schopností, spolupráce a představitosti. Úkolem všech účastníků bylo rozdělit se do čtyř skupin. V každé skupině kooperoval jeden instruktor, který byl pouhým moderátorem. Při činnosti spjaté se zadaným úkolem jsem pozorovala rozdílnost osobností účastníků. Aktivitu na jedné straně a pouhou nutnost účasti na straně druhé. Vybrány byly jednoduché druhy počasí, což vedlo ke snadné interpretaci a následnému uhodnutí daného počasí. Po dokončení aktivity, která celou skupinu rozeběhla, usedli účastníci na židle do kruhu.

Následovalo uvedení do dramatického projektu. Informace o průběhu a možnosti spolupráce na lekcích, které budou probíhat celý měsíc listopad 2011.

Vlastní dramatickou činnost jsme zahájili motivační hudbou. Jedinci zavřeli oči a pozorně poslouchali. Po doznění zvuku moře, bouře a zvuku nárazu jsme plynule přešli k diskuzi o tom, co se mohlo stát, co jim zvuky připomínaly a asociovaly. Abychom dlouho neseděli v kruhu, byli účastníci vyzváni, aby se rozhlédli po místnosti, prošli se po ní a ve skupinkách z předchozí činnosti sepsali, co by se na pustém ostrově mohlo vyskytovat. Co by si sami na pustý ostrov vzali. Při této činnosti nastalo pár problémů, kterých bychom se příště měli vyvarovat. V první řadě jsme měli s ostatními již před úkolem rozebrat, kdo je trosečník, co je ostrov a další základní údaje. Někteří si těmito termíny nebyli příliš jisti.

Při relaxaci je důležité nezapomínat na prostředí a klima, ve kterém se klienti nachází. Před lekcí je nutno připravit si místo, v němž bude nejlepší si odpočinout a sebereflektovat předchozí aktivity.

Časová dotace první lekce byla dodržena. Pro možné použití v jiném prostředí a s jinou skupinou lidí je doplněna možná další alternativa. (viz níže)

Možná alternativa:

MOLEKULY – Jedná se o postřehovou hru. Cílem aktivity je pohyb v prostoru, soustředění, pozornost, rytmus a rychlá reakce na daný úkol. Z důvodů dříve užitého tématu ztroskotání lze tuto činnost adekvátně zařadit k programu. Představme si scénář, že jsme ztroskotali v moři plném ryb. Situujeme hru do představy, že účastníci jsou ryby v moři. Ryby, jak známo, se shlukují do větších skupin. Necháme účastníky předvádět libovolným způsobem, že „plavou“ při hudbě po místnosti. V okamžiku, kdy hudba přestane hrát je vysloven počet „ryb“, který společně utvoří hejno (skupinu). V okamžiku, kdy se seskupí, pustíme hudbu dále a proces opakujeme.

4.2 PRŮZKUM OSTROVA

Příprava:

Pomůcky: kartičky se zvířaty, balicí papír nebo čtvrtka, pastelky.

Realizace druhé lekce:

1. Přivítání

První část – rituál.

Druhá část – diskuze o tom, co bylo náplní první lekce. (Jak se účastníci dostali na pustý ostrov? Co viděli a zažili?) *Cca 10 minut.*

2. Slovní hra

Motivace: „*Na ostrově jsme již dlouhou dobu. Od ztroskotání jsme nic nejedli. Zásoby jídla nám již došly. Co budeme dělat? Seženeme něco k jídlu, nebo budeme o hladu a kdo ví, jak dlouho vydržíme?*“

Sestavíme skupiny, jež se budou snažit vymyslet, které ovoce či zeleninu se dá sehnat na pustém ostrově. Následně budou skupiny dané věci popisovat. Nesmí však říci, co popisují. Například „je to kulaté, zelené, roste to na stromě, dělá se z toho štrúdl. JABLKO“ *Cca 15 minut.*

3. Vlastní dramatická činnost

„*Vydáváme se na průzkum ostrova, ale musíme dávat pozor na různá nebezpečí. Jaká nebezpečí by nás mohla potkat?*“

Prostřednictvím improvizace s dramatickou hrou, která je podbarvená zvuky moře, instruktoři rozvinou dramatickosti situace: Dva trosečníci se společně procházejí po pláži a diskutují o průzkumu ostrova, na kterém ztroskotali. Jeden by se hned vydal na cestu, druhý však oponuje názorem, že by cesta mohla být nebezpečná. Neznají okolí a nevědí, jaká zvířata se mohou poblíž vyskytovat. Dostáváme se ke zvířatům, která se lze objevit na ostrově. Docílíme tím žádoucího jednání účastníků řešících daný problém. Rozdáme kartičky s obrázky jednotlivých zvířat. Vždy bude stejné zvíře na dvou obrázcích. Po rozdání je úkolem účastníků, aby se mezi sebou prostřednictvím vydávání zvuků zvířete, které mají na kartičce, našli. Následně budeme vyvolávat jednotlivé dvojice, které pomocí ozvučené pantomimy ukáží ostatním své zvíře a ti ho musí uhodnout. *Cca 15 minut.*

4. Odpočinek

„Probádali jsme ostrov. Proto si musíme nakreslit mapu našeho okolí. Při průzkumu jsme však narazili na divně vypadající lidi, kteří zde zřejmě bydlí. Jsou to jistě velmi plaší domorodci.“ Proto necháváme seznámení na další den.

Doprostřed místnosti umístíme velký balicí papír, kde bude načrtnut pouze obrys ostrova. Necháme účastníky, aby na papír dokreslili ostrov, na kterém se právě nacházejí. *Cca 10 minut.... Případně i další hodinu mohou dokreslovat.*

5. Rozloučení

Viz Přivítání, první část, *cca 5 minut.*

Reflexe druhé lekce:

Lekce byla zaměřena na rozvoj představitivosti, kreativity, spolupráce a schopnosti improvizace. Na druhou lekci dorazili účastníci v plném počtu. Nově přichozí klienti již byli informováni o probíhajícím projektu. Projevili velký zájem o aktivní zapojení se do všech činností. Stále však přetrvávala uzavřenost dvou klientek, které se neustále bojí projevit ve skupině. Rituál, který každou lekci uvádí a uzavírá, si účastníci osvojili. Stačilo pouze upozornit všechny přítomné, že začínáme. Signál, který byl vyslán, dorazil k poslednímu členu kruhu s malým zpožděním. Důvodem byla rozjařená nálada všech účastníků. Za účelem připomenutí si činností z první lekce si klienti sedli do kruhu, kde se vedoucí dané lekce postupně ptal celé skupiny, na co si vzpomínají z minulého týdne, co se stalo? V první chvíli nikdo nic neřekl. Ovšem jednalo se pouze o stud, který bránil účastníkům vyjádřit svou myšlenku. Komunikativnější jedinci se postupně rozpovídali. Následně se k nim přidávali ostatní a na vše si vzpomněli. Plánovaná doba na tuto reflexi byla pět minut, avšak účastníci diskutovali tak, že časová dotace byla překročena. Nepatrné zpoždění se nikterak neprojeвило na průběh zbylé lekce.

Motivací jsme plynule navázali na další aktivitu. V okamžiku, kdy jsme zhodnotili první lekci, upozornil vedoucí účastníky, že jsme již dlouho na pustém ostrově, došli nám zásoby jídla, a proto je nutné sehnat nějaké potraviny, ovoce či zeleninu. Všichni jedinci, nejen ti handicapovaní, ale i instruktoři včetně ostatních účastníků, se rozdělili do stejně silných skupin. Cílem bylo vymyslet a napsat společně

ve skupinách seznam ovoce či zeleniny, kterou znají a mohli by na ostrově najít. Následně dané věci představili ostatním tak, aniž by vyslovili část daného vybraného slova. Při práci s jedinci s mentálním postižením byla v našem případě nutná pomoc instruktorů, kteří skupinkám poradili a ukázali cestu možné realizace. Po skončení slovní hry jsme přistoupili k vlastní dramatické činnosti. Vhodnou variantou by mohla být nějaká kratší hra, která by jedince rozhýbala. Příkladem může být hra „Rybičky, rybičky, rybáři jedou“. (Viz Možné další alternativy.)

Vlastní dramatická činnost byla motivována dialogem, který mezi sebou vedli instruktoři. Dialog měl za cíl vyvolat v klientech představivost a tvůrčí myšlení. Po vysvětlení průběhu aktivity jsme rozdali klientům kartičky, přičemž na každé kartičce byl znázorněn obrázek jednoho zvířete. Tato kartička se mohla objevit pouze dvakrát. Někteří si nebyli jistí svým výběrem, proto vyhledali pomoc vedoucích. Činnost započala a v místnosti se rozezvučely zvuky zvířat. Po seskupení dvojic se museli dohodnout, jak pomocí pantomimy ztvárnit své přidělené zvíře.

Při přípravě materiálu na další aktivitu souběžně probíhala diskuze o tom, zda jsme jediní na ostrově. Rozbalili jsme velký balicí papír na zem a sedli si kolem něj. Na tomto papíře byl již předkreslen obrys ostrova. Jednalo se o kreativní činnost, při které mohli klienti ztvárnit své tvůrčí myšlenky. Nastala chvíle ticha, kdy jsme začali o tématu hovořit. Vedoucí nakreslil na mapu jako první strom a ostatní se přidali.

Další alternativy:

RELAXACE – uklidnění, relaxace při zvuku zvířat, které žijí v tropech.

ŽIVÉ PEXESO – jde o skupinovou aktivitu zaměřenou na rozvoj paměti a improvizace. Z klientů se stanou kartičky pexesa, které tvoří dvojice a jsou postupně odkrývány. V tomto případě bude určené téma „Zvířata“. Na chvíli odejdou dva účastníci z místnosti, ostatní dostanou určené zvíře, které musí předvádět, vždy jsou ve skupině dvě stejná. Způsob předvedení je ozvučená pantomima. Dvojice, která byla určena, hraje pexeso, ovšem místo obracení kartiček vyvolává jednotlivé lidi a ti předvádějí určené zvíře. Vyhrává hráč, který odkryl nejvíce dvojic.

REFLEXE – při dostatku času lze reflektovat, co vše se událo a co si pamatují, co klienty nejvíce bavilo.

LOV RYB – aktivita zaměřená na soustředěnost, přesnost a orientaci v prostoru. Připravíme ryby s očkem, pruty s háčky. Každý postupně bude mít možnost si vyzkoušet vylovit ryby. Kdo jich za daný čas vyloví nejvíce, vyhrál.

RYBIČKY, RYBIČKY, RYBÁŘI JEDOU – jedná se o velmi známou pohybovou aktivitu. Cílem hry je, aby na jedné straně hracího pole nezbyla ani jedna ryba a všichni se stali rybáři. Určíme jednu osobu, která ztvární rybáře, ostatní budou představovat ryby. Na jedné straně je rybář, na druhé ostatní. Rybář vysloví heslo „rybičky, rybičky, rybáři jedou“ a obě skupiny si vymění stranu. Rybář dotykem ruky chytá ostatní rybičky. Chycená ryba se stane také rybářem.. Hra pokračuje tak dlouho, dokud rybáři nechytanou zbylé protihráče.

4.3 SEZNÁMENÍ S MÍSTNÍMI DOMORODCI KMENE „NAVA“

Příprava:

Pomůcky: nakreslená mapa ostrova, pastelky, kartičky s popisem domorodce a trosečníka, kartičky se situacemi domorodců, kelímky, limonáda, občerstvení, ozdoby, krepový papír, nahrávka, přehrávač.

Text pro relaxaci: Pohodlně si lehněte..... Zavřete oči.....Uvolněte se a chvíli poslouchajte příjemnou hudbu a zamyslete se, co jsme již prožili na našem putování.....Jak nás potkala bouře na moři.....Cítíte tu studenou vodu, ve které jsme byli než jsme se ocitli na tomto ostrově.....Sluníčko, jak pálí a suší naše tělo.....Všímejte si, jak v dáli šumí moře. Vlny, které naráží na pobřeží..... Zvuky zvířat v nedalekém lese. Slyšíte papoušky, opice, slona..... Vzpomeňte si, jak jsme voněli ke květině, zkuste si opět připomenout tu krásnou a opojnou vůni té květiny..... Pomyslete na to, jak jsme museli hledat ztraceného kamaráda a seznámili se s milými obyvateli tohoto ostrova.....Najednou docházíme našimi myšlenkami až k dnešní nádherné oslavě..... Ten tanec, který jsme měli možnost si vyzkoušet..... písně, které jsme si mohli zazpívat.....Rozprostírá se nám po těle ten krásný a uvolněný pocit.....Ještě naposledy se můžete zaposlouchat do tónů hudby, kterou slyšíte..... Co nás může ještě potkat?.....Příště jistě prožijeme další zajímavá dobrodružství..... Až budete chtít, pomalu otevřete oči, sedněte si a potichu se zvedněte.....

Realizace třetí lekce:

1. Přivítání

První část – rituál.

Druhá část – Náplní této části je připomenutí si, co se stalo během první a druhé lekce (ztroskotání a průzkumu ostrova). Mezitím je možné dokreslení mapy ostrova, kterou klienti vytvořili v předchozí lekci. Při aktivitě ve skupině si členové připomenou, jaký byl stanoven úkol minulou lekci. Jaká je možnost seznámení se s místními obyvateli?

Cca 15 minut.

2. Vlastní dramatická činnost

Instruktor v roli moderátora vysloví ideu: „*Ztratil se nám jeden trosečník. Co budeme dělat? Budeme ho hledat, nebo ho necháme na pospas osudu a ostrova?*“ Pomocí komunitního kruhu se dopracujeme k výslednému cíli. Nalezení způsobu řešení vzniklé situace.

Klienty rozdělíme na dvě skupiny. Jedna skupina bude hrát původní obyvatele (domorodce) a druhá skupina trosečníky. Vytvoříme kartičky, kde budou vymyšleny různé situace, ve kterých se budou domorodci nacházet. Skupiny se v soukromí domluví, jakým způsobem jednání a chování budou postupovat. Poté se rozehrají obě scény. Domorodci budou postupovat dle situace na kartičce. Druhá skupina bude hledat svého ztraceného trosečníka. Ale pozor, domorodci mluví svým vlastním jazykem, který si s pomocí instruktora vymyslí. V průběhu aktivity trosečníci zjistí, že domorodcům nerozumí. „*Co budou dělat?*“ Musí se naučit jejich jazyk. Jazyk kmene „Nava“.

JAZYK KMENE „NAVA“:

Za každým slovem budou klienti říkat nějaké stanovené písmeno. Například „A“, při kterém vždy zvýší intenzitu hlasu. „AhojA, jakA seA mateA? DnesA jeA hezkyA. KdoA jsteA? NerozumímeA. ...“

Možná alternativa: Každý jedinec bude mít přiřazenou větu, kterou bude pořád opakovat a měnit barvu hlasového projevu. Například: „Kupa kulatých kuliček“ nebo „Hola, hej rup“ či „Hej, hop hup“,... *Cca 10 minut.*

3. Pohybová aktivita

„Jazyku domorodců již všichni porozuměli. Z trosečníků se stali přátelé kmene „Nava“. Jsou pohostinný kmen.“ Při příležitosti nalezení ztraceného trosečníka všichni společně uspořádají oslavu. Rozdělí se do čtyř skupin. Každá skupina bude mít čas, aby si pro ostatní připravila nějaký kulturní program. Samozřejmě, že v duchu kmene. Poté si všichni účastníci připijí na začátek oslavy a každý předvede svůj program. Může se jednat o zpěv či hudební expresi, výrazový tanec či krátkou divadelní scénku. *Cca 20 minut.*

4. Uklidnění, odpočinek

Relaxace – uklidnění po oslavě. *„Jak jsme příjemně unavení po celém dni stráveném na ostrově.“ Cca 5 minut.*

5. Rozloučení

Viz Přivítání, první část. *Cca 5 minut.*

Reflexe třetí lekce:

Každá lekce začíná tradičním rituálem. Tak začala i třetí lekce, jejímž cílem byla skupinová spolupráce, schopnost vstoupit do role, rozvoj komunikačních a dramatických schopností. Tato lekce byla nazvána Seznámení s místními domorodci kmene „Nava“. Krátká chvíle byla věnována připomenutí si zážitků z předchozího týdne.

Hlavním úkolem vlastní dramatické činnosti bylo zachránit ztraceného trosečníka. Vystala otázka, co lze udělat pro jeho záchranu? Klienti se rozdělili na dvě skupiny. Jedna tvořila trosečníky a druhá domorodce. Skupina trosečníků pod vedením instruktora diskutovala o možném způsobu hledání ztraceného člena. Měli možnost vybrat si pomůcky a namalovat si na obličej ornamenty. Zajímavostí bylo, že o malování na obličej nebyl prakticky zájem. Účastníky spíše zajímaly pomůcky, které si měli možnost vybrat. Mezitím se skupinka domorodců dohodla na možném způsobu předvedení činností kmene, jež byly napsány na kartičce, kterou si vylosovali. V neposlední řadě trénovali jazyk „Nava“. Nebylo vůbec jednoduché naučit se za každé slovo vložit „A“. Aplikace fiktivního jazyka se klientům natolik líbila, že i po skončení

lekce pokračovali v tomto způsobu komunikace. Porozumění jazyku napomohla i neverbální složka komunikace.

Další část lekce uvedl společný přípitek, kterým započala oslava na počest všech lidí na ostrově. Situovala se do prostředí kmene. Důležitou součástí byla i skupinová spolupráce. Úkolem každé skupiny bylo vymyslet a interpretovat krátký zábavný program pro ostatní. Jedni tančili výrazový tanec okolo ohně, druzí zpívali písničky, třetí skupinka rozehrála volně improvizovanou hru na téma ztroskotání. Následovala relaxace, která napomohla k uvolnění všech účastníků. Rozloučení se konalo opět formou rituálu.

Možné alternativy:

PÍSNÍČKY O MOŘI – cílem aktivity je vzpomenout si ve stanoveném čase na co nejvíce písní o moři a interpretovat je ostatním. Případně je možno si některé z nich vybrat a zazpívat je.

MALOVÁNÍ NA OBLIČEJ – zařadit lze v souvislosti s tanci a písněmi na oslavě.

TVORBA Z HLÍNY

4.4 NÁVRAT DOMŮ

Příprava:

Pomůcky: plastová láhev, papír, tužka, lano, nahrávka moře, přehrávač.

Text pro relaxaci: Pohodlně si lehněte a uvolněte se..... Zavřete oči a poslouchajte, jak v dále šumí moře..... Již je to několik dní, co jsme poslali vzkaz v láhvi..... Vzkaz, ve kterém jsme napsali, že jsme ztroskotali..... Vzkaz, který doufáme, že někdo dostane a zjistí, kde jsme..... Stále se nic neděje, žádná loď..... Co si počneme, když nás nezachrání?..... Najednou v dále něco slyšíme. Připomíná to zvuk blížící se lodi..... Ano, je to loď. Loď, která nás pluje zachránit..... Někdo opravdu dostal a přečetl si náš vzkaz v láhvi..... Nastupujeme na loď. Jsme zachráněni..... Vyprávíme posádce, co se nám přihodilo (možné vyprávění, co vše nás potkalo)..... Dávají nám najíst a napít..... Plujeme napříč oceánem a těšíme se domů. Na maminku, tatínka, babičku, dědečka, psa a další..... Už vidíme přístav..... V přístavu stojí nám povědomé postavy..... Když připlouváme blíž vidíme své blízké a kamarády..... Mávají nám a mají velkou radost, že jsme zpátky..... I my jim máváme..... První krok na pevninu. Běžíme za nimi. Obejmeme je. Je nám krásně..... Rozlévá se nám po těle příjemný pocit z toho, že jsme doma.....Zdalo se to jako sen. Opravdu jsme ztroskotali?..... Pomalu otevírejte oči..... protáhněte se..... a vstaňte.

Realizace čtvrté lekce:

1. Přivítání

První část – rituál.

Druhá část - rekapitulace tří předchozích lekcí prožitých na pustém ostrově pomocí předávané řeči (více vypravěčů vypráví postupně celý příběh). *Cca 10 minut.*

2. Skupinová diskuze

Úkolem celé skupiny je společně vymyslet, jakým způsobem se lze zachránit z ostrova. Jedinou šancí je poslat vzkaz v láhvi. Klienti se rozdělí do skupin, ve kterých prodiskutují, co by mělo být napsáno ve vzkazu. Zjištění, že je pouze jedna jediná láhev, jeden papír a jedna tužka vede k situaci, kdy se skupiny musí dohromady shodnout na textu, který do společného vzkazu napíšou. Jeden účastník je vybrán a postupně zapisuje to, co ostatní chtějí na vzkaz poznamenat. Následně společně láhev

se vzkazem uzavřou a pošlou po uměle vytvořené vodě. Tu lze ztvárnit například vyznačením moře pomocí lana, kdy jeden z instruktorů přes sebe přehodí modrý hadr, který mu napomůže k lepší prezentaci moře a vln. *Cca 15 minut.*

3. Vlastní dramatická činnost

Při čekání na záchranu si účastníci společně uvědomí, že by bylo dobré uchovat si zážitky z ostrova. Každá skupina, tak jak byla určena v předchozí aktivitě, si vybere jeden zážitek, který ztvární pomocí částečné či ozvučené pantomimy, monologu – verbálního sóla, živých obrazů, případně dalších technik. Poté předvede ostatním, kteří hádají, o jaký zážitek se jedná. *Cca 10 minut.*

4. Relaxace

Vyprávění s podtónem hudby, jak vzkaz v láhvi někdo našel a připlul na pomoc. Již v textu je návrat zpět do přístavu. Imaginací navodíme situaci, kde klienti vidí rodiny a známé, které čekají, mávají a vítají je. Nahrávka slouží k závěru projektu. Navrací účastníky z roviny fikce do reálného prostředí a času. Následně se účastníků zeptáme, koho ze známých viděli a s kým se vítali. *Cca 10 minut*

5. Rozloučení

Viz přivítání, první část. *Cca 5 minut.*

Zhodnocení programu:

Závěrečná lekce dramatického projektu pro jedince s mentálním postižením byla zaměřena na kooperaci, improvizaci, hru v roli a komunikaci. Z důvodu uskutečnění poslední lekce proběhlo závěrečné shrnutí aktivit z předchozích lekcí.

Činnosti této lekce vedly k rozuzlení celého příběhu. Aktivita na záchranu, neboli vzkaz v láhvi, byla zaměřena na rozvoj představitivosti a komunikaci. Ta sloužila k domluvě nejprve malých skupin, které následně své nápady a názory na obsah vzkazu musely prezentovat a obhájit před ostatními skupinami. Jednalo se například o věty typu: Kde jsme ztroskotali. Jak dlouho jsme pluli, než jsme ztroskotali. Odkud kam jsme pluli. Kdo jsme. Co potřebujeme. Odkud jsme.... Vybrán byl pouze jeden zástupce, který měl zapisovat dohodnutý obsah. Naskýtá se i možná alternativa, nechat

každého na vzkaz napsat či namalovat, co chce, aby vzkaz obsahoval. V tu chvíli by každý měl možnost participovat na společném úkolu. Jeden instruktor (možnost i více osob), se přesunul na druhou stranu místnosti, kde bylo nataženo lano a on si přes sebe přehodil modrou látku a vytvořil tak lepší představu moře. Vydával zvuky šumícího moře a vytvářel pohyby rukou vlny. Konečný vzkaz v láhvi společně všichni uzavřeli a vhodili do „moře“. Posledním bodem činností směřovaným k tématu ztroskotání bylo pomocí dramatických technik ztvárnit zkušenosti či zážitky z putování. Po předvedení všech účastníků jsme se odebrali k relaxaci, která klienty vrátila do reality všedního dne. Z důvodů ušetření času byla možnost před rozloučením rozebrat, koho si představovali, že čeká v přístavu. Kdo byl první osobou, která se jedincům vybavila při vzpomínce na jejich blízké.

Při rozloučení jsme ukončili tento projekt. Mnozí se ptali, zda ještě někdy podobné činnosti budeme realizovat. V dnešní době probíhá v dramatické společnosti KULA příprava nového divadelního představení.

Reflexe dramatického projektu

Hlavními cíli dramatického projektu byly integrace a smysluplné využití volného času osob s mentálním postižením. Dovolím si říci, že vytyčených hlavních cílů, bylo v průběhu realizace daného projektu dosaženo. Dílčí cíle, které provázely celý projekt, doplňovaly hlavní ideu celé kooperace s klienty.

Daná cílová skupina klientů v dnešní době ovšem stále nemá mnoho možností využívat podobné služby ve svém volném čase. Nabídka služeb pro mentálně postižené jedince je spíše doplňkovou složkou stacionářů, chráněných dílen a podobných zařízení orientovaných se na danou cílovou skupinu. V ten okamžik bychom se měli zamyslet nad možným dalším rozvojem volnočasových aktivit pro jedince s postižením.

Závěr

V tématu dramatická výchova jako nástroj integrace osob s mentálním postižením jsem se věnovala jednak dramatické výchově a dramaterapii, propojením těchto dvou oblastí s tématem hry, tak i jednotlivým přístupům a teoriím při konkrétních činnostech. Při hledání podkladů na toto téma jsem měla široké pole působnosti. O dramatické výchově i dramaterapii je toho napsáno nepřeberné množství. I díky tomu jsem měla velikou možnost dozvědět se mnoho nových poznatků z oblasti dramatické výchovy a jí blízkých disciplín. Větší problém nastal při propojení s problematikou mentální retardace. Myslím si, že o volném času osob s mentálním postižením toho zatím příliš napsáno nebylo.

Cílem bakalářské práce bylo vytvoření a realizace měsíčního projektu na konkrétní téma, aplikace různých metod dramatické výchovy, přístupů při práci s mentálně postiženými jedinci a další.

Praktickou částí byl připravený projekt „Ztroskotání na pustém ostrově“, který proběhl v listopadu loňského roku 2011, kdy jsem měla možnost aplikovat tento program na cílovou skupinu klientů s mentálním postižením. Již při plánování a přípravě jsem se zaměřila na možnosti klientů účastnit se činností pro ně připravované. V průběhu celé akce bylo náročné sehnat veškerý materiál. S materiálovým a situačním problémem mi nejvíce pomohl K-klub, ve kterém jsme měli možnost veškeré aktivity uskutečnit.

Dramaterapie mě zaujala již při studiu sociální práce z toho důvodu, že jsem měla možnost účastnit se podobných lekcí. Bylo fascinující vidět konkrétní práci jedinců s mentálním postižením. Jejich nasazení, radost i rozvíjející se vztahy ve skupině. Proto bych zhodnotila, že znát teoretickou část celé věci je potřebné, ovšem mnohem důležitější je dokázat se zorientovat v dané oblasti prakticky a pochopit smysl celé práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

VALENTA, M. Dramaterapie. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1819-4 (brož.).

KANTOR, J., LIPSKÝ, M., WEBER, J. a kol. Základy muzikoterapie. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2846-9.

VALENTA, J. Metody a techniky dramatické výchovy. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1865-1.

HUIZINGA, J. Homo ludens : O původu kultury ve hře. 1. vyd. Praha: MF, 1971. Sg. A 71054.

MATOUŠEK, O. Základy sociální práce. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4 (váz.).

MACHKOVÁ, E. Metody dramatické výchovy. Praha: IPOS, 1999. ISBN 80-7068-105.

MAJZLANOVÁ, K. Dramatoterapia v liečebnej pedagogike. 2. vyd. Bratislava, 2004. ISBN 80-89018-65-3.

FISCHER, S., ŠKODA, J. Speciální pedagogika: edukace a rozvoj osob se somatickým, psychickým a sociálním znevýhodněním. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-014-0 (brož.).

ŠVARCOVÁ, I. Mentální retardace. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-889-0.

ČINČERA, J. Práce s hrou. Pro profesionály. Praha: Grada, ISBN 978-80-247-1974-0 (brož.).

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3 (brož.).

PRŮCHA, J. et al. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6 (váz.).

MARUŠÁK, R. et al. Dramatická výchova v kurikulu současné školy: využití metod a technik. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-472-4 (brož.).

WAY, B. Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací. Praha: ISV nakladatelství, 1996. ISBN 80-85866-16-1.

ALTERNATIVNÍ TERAPIE. DRAMATERAPIE [online]. Dostupné na WWW:
<http://terapie.aztip.cz/alternativni-terapie/smyslova-terapie/dramaterapie>.

KULA – DIVADLO. O divadle. [online]. Dostupné na WWW.:
http://www.kula.wz.cz/divadlo_html.html.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. – Fotografie z vlastní dramatické činnosti

Příloha II. – Fotografie z divadelního představení Malý Princ

Příloha III. – Fotografie z divadelního představení Hmyzáci

Přílohy:

Příloha I. – Fotografie z vlastní dramatické činnosti – reflexe

Zdroj: http://www.kula.wz.cz/predstaveni_html.html

Příloha II. – Fotografie z divadelního představení Malý princ

Zdroj: http://www.kula.wz.cz/predstaveni_html.html

Příloha III. – Fotografie z divadelního představení Hmyzáci

Zdroj: http://www.kula.wz.cz/predstaveni_html.html

ABSTRAKT

BREUEROVÁ, L. *Dramatická výchova jako nástroj integrace osob s mentálním postižením*. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Mgr. Jiří Pokorný.

Klíčová slova: dramatická výchova, dramaterapie, integrace, teorie a přístupy, volný čas, hra, jedinci s mentálním postižením.

Hlavním tématem této bakalářské práce je využití dramatické výchovy při práci s jedinci s mentálním postižením. Teoretická část obsahuje pojem dramatická výchova, mentální postižení, ale také v neposlední řadě nastínění rozdílů mezi dramatickou výchovou a dramaterapií. Důležitou součástí je stručné vysvětlení metod a cílů dramatické výchovy vhodných při práci s cílovou skupinou klientů.

Praktickou částí je měsíční dramatický projekt zaměřený na práci s mentálně postiženými jedinci. Cílem je pomocí vhodných aktivit a činností napomoci kladnému rozvoji osobnosti, integraci do společnosti a orientaci se při běžných činnostech v životě každého člověka. Možnost aplikovat daný projekt mi byla umožněna v divadelní společnosti KULA v Jičíně.

ABSTRACT

Drama education like a tool of integration of the mentally disordered people.

Key words: drama education, dramatherapy, integration, theory and attitudes, free time, play, mentally disordered individuals

The main topic of this bachelor theses is the usage of the drama education during the work with mentally handicapped people. The theoretical part includes the term drama education, mental handicap but also outlines the difference between the drama education and the dramatherapy. A very important part is a brief explanation of the methods and the aims of the drama education suitable for the work with the target group of the clients.

The practical part is a month-long project focused on the work with mentally handicapped people. Using appropriate activities is to achieve the aim and assist in positive development of the individuals, integrate them into the society and make them better informed during the ordinary activities in life of each human being. The possibility to aplicate this project was enabled to me by the drama company KULA in Jičín.